

Kritik mot en skolförvaltning för handläggningen av ett vitesärende

Anmälan

AA inkom den 9 mars 2004 till JO med en skrivelse som var ställd till Kammarrätten i Jönköping som ett tillägg till ett tidigare överklagande dit. Hon angav att ett exemplar av skrivelsen också skickades till JO som en anmälan. Av skrivelsen och bifogade handlingar framgick bl.a. följande.

AA har en skolpliktig dotter. Barn- och utbildningsnämnden i Sävsjö kommun, arbetsutskottet, förelade den 3 februari 2004 AA som vårdnadshavare att vid ett vite om 1 000 kr se till att dottern senast den 16 februari 2004 fortsatte sin skolgång. Arbetsutskottet angav som skäl för beslutet bl.a. att dottern ”trots påstötningar” inte infunnit sig till sin skolas undervisning sedan den 22 november 2003. AA överklagade föreläggandet till Länsrätten i Jönköpings län och yrkade i samband med det att länsrätten skulle förordna om inhibition. Länsrätten fann i beslut den 27 februari 2004 inte skäl för inhibition. AA fick därefter från Sävsjö kommun en faktura, daterad den 2 mars 2004, på vitesbeloppet 1 000 kr. På fakturan hänvisades till barn- och utbildningsförvaltningen samt angavs att fakturan ”avsåg vite, mål nr 434-04” (länsrättens målnummer, JO:s anmärkning). AA ifrågasatte i sin skrivelse bl.a. att kommunen kunde ”utmäta straff när det inte ens fanns en dom om att vitet var korrekt eller att hon skulle betala det”.

Utredning

Föredraganden tog telefonkontakt med förvaltningschefen BB vid barn- och utbildningsförvaltningen i Sävsjö kommun. BB uppgav i huvudsak följande.

Barn- och utbildningsförvaltningen missuppfattade länsrättens beslut den 27 februari 2004 att inte inhibera själva vitesföreläggandet. Fakturan skickades därefter ut. Man har nu förstått att beslutet att skicka ut fakturan var felaktigt. Felet får tillskrivas ovana vid hantering av vitesärenden. Fakturan har makulerats och ett brev med ursäkt har skickats till AA.

I beslut den 17 mars 2004 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Rättslig reglering

I 3 kap. 16 § första stycket skollagen (1985:1100) anges att om en skolpliktig elev i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad på dem ankommer för att så skall ske, får styrelsen för utbildningen vid vite förelägga elevens vårdnadshavare att iaktta sina skyldigheter. Ett föreläggande gäller omedelbart, även om beslutet överklagas. I bestämmelsens tredje stycke anges att beslut av styrelsen för utbildningen i ärenden enligt denna paragraf får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Enligt 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) kan domstol, som har att pröva besvär, förordna att det överklagade beslutet, om det eljest skulle lända till efterrättelse omedelbart, tills vidare icke skall gälla (s.k. inhibition, JO:s anmärkning) och även i övrigt förordna rörande saken.

I lagen (1985:206) om viten, viteslagen, finns bestämmelser om viten som enligt lag eller annan författning får föreläggas av myndigheter. I 1 § andra stycket viteslagen anges att lagen inte skall tillämpas i den mån annat följer av vad som är särskilt föreskrivet. I bestämmelsens tredje stycke anges att allmänna bestämmelser om viten även finns i brottsbalken och bötesverkställighetslagen (1979:189).

Enligt 6 § viteslagen prövas frågor om utdömande av viten av länsrätt på ansökan av, som huvudregel, den myndighet som har utfärdat vitesföreläggandet.

Av 8 § bötesverkställighetsförordningen (1979:197) följer att om domstolen i ett sådant mål dömer ut vitet skall domstolen genast sedan det avgörandet vunnit laga kraft begära indrivning enligt bestämmelser om detta i indrivningsförordningen (1993:1229).

Av 25 kap. 9 § brottsbalken, med hänvisning till 7 § i samma kapitel, följer att utdömt vite tillfaller staten.

Barn- och utbildningsförvaltningens åtgärd att sända en faktura till AA på vitesbeloppet

Det finns inte några särskilda bestämmelser om utdömande av viten som har förelagts enligt 3 kap. 16 § skollagen. Viteslagens regler om utdömande är därför tillämpliga. När och om Barn- och utbildningsnämnden i Sävsjö kommun vill få vitet mot AA utdömt är nämnden således hänvisad till att ansöka om detta hos länsrätten. Länsrätten gör då en sedvanlig prövning av om det finns förutsättningar att döma ut vitet.

Att länsrätten i det, såvitt framgår, alltjämt pågående målet om själva *vitesföreläggandet* inte har funnit skäl för inhibition innebär inte på något sätt att domstolen uttalat sig om vitets utdömande.

Än mindre berättigar länsrättens beslut kommunen att sända en faktura avseende vitesbeloppet till AA. Som framgår av redogörelsen ovan för de bestämmelser som är tillämpliga i fall av aktuellt slag ankommer det inte på kommunen att fordra in

några medel ens om domstolen i ett eventuellt mål om utdömmande av vite skulle finna skäl att döma ut vitet.

Enligt vad BB har uppgett berodde barn- och utbildningsförvaltningens åtgärd att sända ut en faktura till AA på vitesbeloppet på förvaltningens ovana vid att hantera vitesärenden. Även om detta kan vara en förklaring är det inträffade naturligtvis ett allvarligt fel i förvaltningens ärendehandläggning. Jag har emellertid konstaterat att rättelse i det aktuella fallet har skett genom att den felaktiga fakturan tämligen omgående makulerades. Med hänsyn härtill, och då kommunen bett om ursäkt för det inträffade, utgår jag ifrån att barn- och utbildningsförvaltningen är införstådd med att ärendet hanterades felaktigt. Jag finner därför ingen anledning att gå vidare i utredningen av saken utan avslutar ärendet med den kritik som framgår av det sagda. Jag förutsätter att Barn- och utbildningsnämnden i Sävsjö kommun vidtar åtgärder för att upplysa förvaltningens personal om gällande regler på området i syfte att förhindra en upprepning.